

Michal Trunečka
Substantiva v díle Vladimíra Holana
(Posudek vedoucího diplomové práce)

Michal Trunečka předložil diplomovou práci ve čtyřech svazcích, které mají dohromady více než 950 stran. Rozsahem tedy převyšuje běžnou diplomovou práci zhruba desetkrát, kvalitou rovněž velmi podstatně.

Druhý, třetí a čtvrtý svazek práce obsahují vlastní frekvenční slovníky – souhrnné (podle absolutní a relativní frekvence – zvláště v prozaických a veršovaných textech, podle disperze a podle distribuce), dílčí (tedy slovníky jednotlivých sbírek) a konečně abecedně řazený slovník. Údaje, jak jsem je namátkově ověřoval, jsou zcela spolehlivé, promyšlený a precizní je i způsob jejich řazení do tabulek a přehledů.

První svazek nejprve v oddíle Úvodních poznámek objasňuje autorův záměr a podrobně odpovídá na možné námítky. Vysvětluje volbu substantiv a ztotožnění substantiva a motivu v diplomantově pojetí, způsob zpracování víceslovných lexikálních jednotek, zacházení s polysémními a homonymními lexémy, atd. I když přijmeme stanovenou hranici mezi případy polysémie a homonymie (totiž podle SSJČ), právě v tomto jediném momentu se mi nezdá Trunečkově řešení výhodné. Domnívám se, že - při rozlišování homonymie v jeho slovníku - nutně dochází k posilování kontextově sdíleného významu oproti významům potenciálně uloženým ve slovech samotných. Je ovšem zřejmé, že tady autor řešil hraniční situaci a že každé zvolené řešení by mělo svá pro i proti.

V dalších kapitolkách diplomant vymezuje korpus Holanova díla a na přehledném diagramu vysvětluje problematičnost jeho chronologie (s. 31). Následují vysvětlivky k jednotlivým slovníkům, vysvětlení vzorce pro výpočet disperze, atd.

Do zvláštního oddílu jsou shrnuty komplexní matematické charakteristiky (nepřesné číslování a titul kapitoly na str. 41 jsou v Trunečkově práci výjimkou, potvrzující jinak precizní formální zpracování). Diplomant může srovnávat s Holmanovým březinovským slovníkem a ve všech sumarizujících údajích konstatuje větší heterogenost Holanova lexika oproti slovníku Březinovu. Vysvětlení pro menší míru opakování substantiv diplomant nalézá v básnickově potřebě „pojmenovávat věci a skutečnost ‚poprvé‘, vrátit se do stavu před ustálením významu“ a oponuje možnému závěru o epickém charakteru Holanova díla.

Všechny shromážděný materiál je v podstatě východiskem pro další čtení a interpretace, jejichž příklady Trunečka uvádí v závěrečném, čtvrtém oddílu prvního svazku práce. Nejfrekventovanější Holanovo substantivum, lexém *člověk*, je mu záminkou pro analýzu pojmenování lidských bytostí v celku Holanova díla. Rozborem uplatnění motivů *fotografie a starých lidí* se diplomant vymezuje vůči názorům B. Doležala ze studie z Tváře 1966. Pojmenovat proměnlivou časovou situovanost kategorií *Boha a osudu* se potom opatrně pokouší v souvislosti s proměnami motivů *větru a vanutí*.

Je třeba uvést alespoň poznámku ke genezi práce: s námětem přišel Michal Trunečka asi před pěti lety (sám uvádí, že na tématu pracuje sedmým rokem). Po jedné či dvou konzultacích jsme vypracovali formální zadání a potom jsem diplomanta pět roků neviděl, až letos, když přinesl hotovou práci. Zvolená metoda i způsob zpracování jsou tedy samostatným Trunečkovým výkonem, podaným zcela bez pomoci vedoucího. Tím více respektu si zaslouží.

V klíčovém interpretačním oddílu se diplomant musel vyrovnávat i s etickými nároky práce, opírající se o množství shromážděného materiálu. Možnosti, že se bude prezentovat jako jeho příliš suverénní a výhradní vládce a vykladač, se vyhnul snadno. Existuje ale i opačné nebezpečí, které spočívá v přílišném respektu. S nutnou povinností, kterou vznáší každá interpretace, totiž postavit se v jistém smyslu „nad“ sledované dílo (byť i Holanovo), diplomant statečně zápasí.

Práce, kterou odvedl, ho k tomu legitimuje. Frekvenční slovníky bývají někdy bagatelizovány jako pouhá duchamorná statistika. Ale už středověcí alchymisté si byli vědomi jedné skutečnosti: totiž že tisícové opakování stejného úkonu (a o to i v našem případě jde), např. destilace vody, možná poněkud promění vodu, určitě promění svět (vytvoří a upevní v něm nový vztah), ale nejvíce promění alchymistu samotného. Trunečkova „Závěrečná poznámka“ o proměněné životní zkušenosti naznačuje, že si toho je dobře vědom. I skrze tuto proměnu získává potom jeho práce, čtení Holana, novou kvalitu a závažnost.

Jako vedoucí práce jsem velmi rád, že jsem se na této transmutaci mohl, byť zcela formálně, podílet.

20.5.2007

PhDr. Václav Vaněk, CSc.